

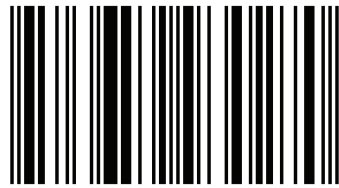
"Erken Çocukluk Dönemine Disiplinler Arası Bakış" kitabı on beş yazar ve iki editörün katkılarıyla hazırlanan; eğitim fakültesi öğrencilerine, öğretmenlere, akademisyenlere ve velilere hitap eden, alana disiplinler arası bir bakışla yaklaşan akademik bilimsel bir kitaptır. Kitabımız beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm "Erken Çocukluk Çağında Gelişim"dir. İkinci bölüm "Dünden Bugüne Okula Hazırbulunuşluluk"tur. Üçüncü bölüm "Erken Çocukluk Çağında Eğitim"dir. "Erken Çocukluk Çağında Dil ve Edebiyat" dördüncü bölüm iken "Erken Çocukluk Çağında Özel Eğitim" beşinci ve son bölümdür.



Ömer Özyılmaz (Ed.)
Hatice Kadioğlu Ateş (Ed.)

Ömer ÖZYILMAZ, Hatice KADIOĞLU ATEŞ, Latife KABAKLI ÇİMEN, Fatma YAŞAR EKİCİ, Hatice VAĞANSEVER BAYRAKTAR, Özlem GÜNEŞ, Gülcan ARUSOĞLU, Necmettin ÖZMEN, Nil Didem ŞİMŞEK, Çiğdem Nilüfer UMAR, Zeki ILGAR, Arzu ARSLAN BUYRUK, Beyza KIRCA, Beyzanur YILDIRIM, Semra COŞGUN ILGAR.

Erken Çocukluk Dönemine Disiplinler Arası Bakış



978-3-659-93027-0

Ömer Özyılmaz, Hatice Kadioğlu Ateş (Eds.)

**Erken Çocukluk Dönemine Disiplinler
Arası Bakış**

Türkçe Özel Seri

Impressum / Knye

Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek: Die Deutsche Nationalbibliothek verzeichnet diese Publikation in der Deutschen Nationalbibliografie; detaillierte bibliografische Daten sind im Internet über <http://dnb.d-nb.de> abrufbar.

Alle in diesem Buch genannten Marken und Produktnamen unterliegen warenzeichen-, marken- oder patentrechtlichem Schutz bzw. sind Warenzeichen oder eingetragene Warenzeichen der jeweiligen Inhaber. Die Wiedergabe von Marken, Produktnamen, Gebrauchsnamen, Handelsnamen, Warenbezeichnungen u.s.w. in diesem Werk berechtigt auch ohne besondere Kennzeichnung nicht zu der Annahme, dass solche Namen im Sinne der Warenzeichen- und Markenschutzgesetzgebung als frei zu betrachten wären und daher von jedermann benutzt werden dürfen.

Deutsche Nationalbibliothek tarafından yayınlanan bibliyografik bilgiler: Deutsche Nationalbibliothek, bu yayını Deutsche Nationalbibliografie'de listeler; detaylı bibliyografik bilgi İnternet'te <http://dnb.d-nb.de> sitesinde mevcuttur.

Bu kitapta bahsedilen herhangi bir marka ve rn adı, tescilli marka, marka veya patent korumasına tabidir ve ilgili sahiplerin ticari veya tescilli markalarıdır. Marka, rn, ortak ve ticari adların, ürün açıklamalarının v.s. işbu eserde özel işaretleme olmadan bile kullanılması, hiçbir surette, bu çeşit adların tescilli marka ve marka korunması kanunu açısından kısıtlanmamış ve böylece herkes tarafından kullanılabilir olduğu şeklinde yorumlanamaz.

Coverbild / Kitap kapağı resmi: www.ingimage.com

Verlag / Yayıncı:

LAP LAMBERT Academic Publishing

ist ein Imprint der / yayınevinin bir ticari markasıdır

Omniscriptum GmbH & Co. KG

BahnhofstraÙe 28, 66111 Saarbrücken, Deutschland / Germany

Email / E-posta: info@omniscriptum.com

Herstellung: siehe letzte Seite /

Basım yeri: son sayfaya bakın

ISBN: 978-3-659-93027-0

Copyright / Telif hakkı © 2016 Omniscriptum GmbH & Co. KG

Alle Rechte vorbehalten. / Her hakkı saklıdır. Saarbrücken 2016

Erken Çocukluk Dönemine Disiplinler Arası Bakış

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Ömer ÖZYILMAZ

Yrd. Doç. Dr. Hatice KADIOĞLU ATEŞ

YAZARLAR

Prof. Dr. Ömer ÖZYILMAZ

Yrd. Doç. Dr. Hatice KADIOĞLU ATEŞ

Yrd. Doç. Dr. Latife KABAKLI ÇİMEN

Yrd. Doç. Dr. Fatma YAŞAR EKİCİ

Yrd. Doç. Dr. Hatice VATANSEVER BAYRAKTAR

Yrd. Doç. Dr. Özlem GÜNEŞ

Yrd. Doç. Dr. Gülcan ARUSOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Necmettin ÖZMEN

Yrd. Doç. Dr. Nil Didem ŞİMŞEK

Yrd. Doç. Dr. Çiğdem Nilüfer UMAR

Yrd. Doç. Dr. Zeki ILGAR

Araş. Görev. Arzu ARSLAN BUYRUK

Araş. Görev. Beyza KIRCA

Araş. Görev. Beyzanur YILDIRIM

Semra COŞGUN ILGAR

KİTAP BÖLÜMLERİ

Erken Çocukluk Çağında Gelişim

Prof. Dr. Ömer Özyılmaz

Erken Çocuklukta Kişilik Gelişimi.....7

Yrd. Doç. Dr. Hatice Kadioğlu Ateş

Erken Çocuklukta Yetişkinliğe Empatinin Gelişimi.....27

Araştırma Görevlisi Arzu Arslan Buyruk

Erken Çocukluk Dönemindeki Öğrencilerin Zihinsel Modelleri.....81

Yrd. Doç. Dr. Latife Çimen

Erken Çocukluk Döneminde Sosyalleşme.....99

Araştırma Görevlisi Beyza Kırca

Erken Çocukluk Döneminde Bağlanma.....151

Yrd. Doç. Dr. Gülcan Arusoğlu ve Araştırma Görevlisi Beyzanur

Yıldırım

Erken Çocukluk Döneminde Beslenme: Oyun Çağından, Okul Öncesi Döneme.....165

Dünden Bugüne Okula Hazırbulunuşluk

Yrd. Doç. Dr. Hatice Vatansever Bayraktar

Erken Çocukluk Eğitiminden İlkokula Geçişte Hazırbulunuşluk.....191

Yrd. Doç. Dr. Özlem Güneş

Erken Çocukluk Dönemine Dair Unutulmuş Bir Gelenek: Bed'-İ Besmele-
Âmin Alayı.....223

Erken Çocukluk Çağında Eğitim

Yrd. Doç. Dr. Fatma Yaşar Ekici

Erken Çocukluk Eğitiminde Reggio Emilia Yaklaşımı: “Çocuğun Yüz Dili”.....245

Erken Çocukluk Dönemine ve Eğitimine Farklı Bir Bakış: Montessori Yaklaşımı.....271

Yrd. Doç. Dr. Hatice Kadioğlu Ateş

Erken Çocukluk Döneminden İlkokula Dinleme Becerisinin Gelişimi.....293

Erken Çocukluk Çağında Dil ve Edebiyat

Yrd. Doç. Dr. Necmettin Özmen

Çocuk Melek Mi, Nur Mu, Çiçek Mi...?.....331

Yrd. Doç. Dr. Nil Didem Şimşek

Okul Öncesi Dönemde Ana Dili Eğitiminde Metaforik Algı Oluşturabilme Süreci Üzerine.....363

Erken Çocukluk Çağında Özel Eğitim

Yrd. Doç. Dr. Zeki Ilgar ve Semra Coşgun Ilgar

Erken Çocukluk Döneminde Kaynaştırma Eğitimi.....377

Yrd. Doç. Dr. Çiğdem Nilüfer Umar

Erken Çocuklukta Özel Eğitim.....423

Erken Çocuklukta Üstün Zekalı ve Yetenekliler483

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDEN İLKOKULA GEÇİŞTE HAZIRBULUNUŞLUK

Yrd. Doç. Dr. Hatice VATANSEVER BAYRAKTAR

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

GİRİŞ

Çocuğun yaşamında okula başlama son derece kritik ve önemli bir olaydır. Her çocuk bir ailenin içinde doğar. Başlangıçta çocuğun dünyası annesi ile sınırlı iken zamanla babası ve diğer aile bireyleri de yaşamında önemli bir yer edinir. Üç dört yaşlarında kendi yaşitlarını aramaya ve onlarla birlikte olmaktan zevk almaya başlar. Ancak bu yaşlarda hala aile bireyleri ve aile ortamı onun yaşamının merkezi konumundadır. Altı yedi yaşlarında ilk kez ailesinin dışında, yaşamının büyük bir bölümünü geçireceği bir başka ortama girmek ve bu ortama uyum sağlamak gibi bir durumla karşı karşıya kalır. Bu yeni ortam ilköğretim kurumudur. Okula başlama aileden özellikle anneden ayrılışı da beraberinde getirir. Bu ayrılışı kimi çocuklar kolaylıkla severek isteyerek herhangi bir sorun çıkarmadan gerçekleştirirler. Bu çocuklar özlemle geldikleri bu yeni kurumun isteklerini karşılamada zorluk çekmezler. Kendileri için yepyeni olan sınıf ortamına, oradaki yeni arkadaşlara ve anne babadan sonra belki de yaşamlarının en önemli kişisi olacak öğretmene kolayca alışır. Kimi çocuklar ise bunun tam tersi daha ilk günden başlayarak anneden ayrılma, sınıfa tek başına girme, sınıfta söylenenleri yerine getirme, arkadaşlarına ve öğretmene alışma konularında zorluk çekerler. Bu çocukların sınıf ortamına uyum sağlayabilmeleri için daha çok zamana, daha fazla anlayışa ve yardıma gereksinimleri vardır. Sorun çocuğun yalnız başına sınıfa girmeye alışmasıyla çözümlenmemektedir. Annesinden ayrılarak sınıfa giren çocuğu bu kez de sınıf içinde yeni sorumluluklar beklemektedir. Ders süresince sırasında oturmak, öğretmenin anlattıklarını dinlemek, öğretmenin istediklerini yerine getirmek, başta okuma yazma

öğrenmek gibi pek çok okul etkinliğine katılmak ve başarmak ondan beklenenlerden yalnızca bazılarıdır (Gürkan, 2013).

Gelişim ve öğrenme potansiyelinin yüksek olduğu okul öncesi dönem, çocukları fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden destekleyerek ilkokula hazırlayan bir süreçtir (Yapıcı ve Ulu, 2010). Okul öncesi, çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerinin yanı sıra kısa bir süre sonra başlayacağı ilkokulda formal olarak karşılaşacağı özellikle ilkokuma yazma için gerekli ön bilgi, beceri ve deneyimlerin edinildiği dönemdir (Kleeck ve Schuele, 2010; Taşkın, 2013).

İlkokula başlamadan önce herhangi bir okulöncesi eğitim kurumuna devam etmiş çocuklar bu kritik dönemi daha önce atlatıp belli mesafeler kat ederek ilkokula gelirler. Bu durum onlar için önemli bir üstünlüktür (Gürkan, 2013).

Bu bölümde ilk olarak hazırbulunuşluk kavramı ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Daha sonra okul öncesi eğitimin okula hazıroluşa etkisi ve hazırbulunuşluğu etkileyen temel faktörler (fizyolojik, zihinsel, çevresel ve duygusal faktörler) üzerinde durulmuştur. Ayrıca ilköğretim 1. Sınıf öğrencisinin kazanması gereken yeterlilikler, ilkokula geçişte öğretmenin sorumlulukları ve ilkokula geçişte ailenin sorumlulukları konularına ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

1. Hazıroluş- Hazırbulunuşluk Kavramı

Hazırbulunuşluk, bir ölçüde olgunlaşma ve yaşla ilgili bir kavramdır. Ancak esasen bireyin sosyal ilgileri, öğrenmeye ilişkin tutumu, güdülenme ve zekâ düzeyi ve genel uyarılmışlık hali gibi boyutlarda kavramlaştırılabilir. Buna göre, hazırbulunuşluk yeni bir öğrenme yaşantısının gereklerine uygun kişisel yeterlik ve özelliklerin tümüdür. Örneğin bir çocuğun yüzmeyi öğrenmesi için bedensel, bilişsel ve duyuşsal gelişiminin yeterli bir düzeye ulaşması gerekir. Başka bir anlatımla, çocuğun yüzme ile ilgili önyaşantı deneyimlerinin olumlu olması, suda bulunmaktan haz duyması ve yeterli kas gelişimine sahip olması, eylemin ortaya çıkmasının önkoşuludur. Öğrenme yaşantılarının öğrencilerin düzeyine uygun olması, kalıcı ve etkin bir öğrenmenin sağlanması açısından zorunludur (Aydın, 2007).

Öğrencinin düzeyi, bir öğretim programının girdi bölümünü oluşturur. Dolayısıyla öğrencide bulunduğu varsayılan bilişsel yeterlik, duyuşsal özellik ve devinsel becerilerin doğru saptanması, başarılı programlama etkinliği için yaşamsal önem taşır (Aydın, 2007).

Hazırbulunuşluk, yaşla ve olgunlaşmayla yakından ilgili olmakla birlikte daha kapsamlı bir kavramdır. Bireyin belli bir davranışı kazanabilmesi için biyolojik bir olgunluğa sahip olmasının yanı sıra söz konusu davranışı gerçekleştirebilmesi için gerekli olan ön bilgi, beceri, ilgi, tutum ve sağlık koşullarına sahip olması gerekir. Örneğin keman çalmak için yeterli hazırbulunuşluk düzeyinde olan bir çocuğun, keman çalmak için gerekli olan kasları ve diğer organları yeterli olgunluğa erişmiştir. Ayrıca keman çalmak konusunda isteklidir ve nasıl keman çalınacağıyla ilgili ön bilgilere sahiptir (Kılıçaslan Çelikkol, 2014).

Başaran (1994), “hazırbulunuşluk” diye ifade ettiği “hazırlıklı olma” kavramında bir işi yapabilmesi için belirli bir olgunluğa erişmesinin yanında bu iş için gerekli ön bilgi, beceri ve tutumu da kazanmış olması gerekliliğine değinmektedir. Hazırbulunuşluk böylece hem olgunlaşma kavramını hem de bir iş için gerekli ön yeterliliği kapsamaktadır (Başaran, 1994). Öğrencinin hazıroluşluğuna önceki yaşantıları da olgunlaşma kadar etki eder. Öğrencinin öğrenmeye karşı olan tavrı, geliştirdiği değerler, benlik duygusu, geliştirdiği kavramlar, alışkanlıkları, dil gelişimi, ilgileri, gereksinimleri, çalışma yolları, korkuları gibi durumları onun hazıroluşluğunu (hazırbulunuşluğunu) biçimlendiren öğelerdir (Başaran, 1992).

Çocuk fiziksel, zihinsel, sosyal ve duyuşsal olarak bir beceriyi yapabilecek olgunluk düzeye geldiğinde, ayrıca o beceri ile ilgili yeterli bilgiyi de kazanmış olduğunda öğrenme gerçekleşir. İşte tüm bunları kapsayan “hazırbulunuşluk” kavramıdır (Üstün ve ark., 2000).

“Hazır oluş” veya “hazırbulunuşluk”, çocuğun herhangi bir duyuşsal karışıklığa uğramadan, kolayca ve yeterli olarak öğrenebilmesidir. Bu yalnızca olgunlaşma ile ulaşılabilecek bir nokta değildir. Çocuk bu hazırlığa,

yeni öğrenme görevlerine temel olabilecek ön öğrenmesini “okul öncesi dönemde öğrendiklerini” tamamlayarak ulaşabilir (Oktay, 2003).

Bireyin hazırbuluşluk seviyesi demek, bireyin eğitim pazarına getirdiği ve zaten sahip bulunduğu özelliklerinden anlaşılabilir. Bu demektir ki bireylerin genel olarak ne zaman, hangi hazırbuluşluk seviyesinde olacakları hakkında kuramlar geliştirip belli bir öğrenci hakkında bu kuramlardan yordamalar yaparak karar vermek suretiyle onun hazırbuluşluk seviyesini tayin etmek çıkar yol değildir. Tam tersine bireyin geçmiş yaşantılarının farklılığı nispetinde hazırbuluşluk seviyesi farklı olabileceği için belli bir öğrencinin hazırbuluşluk seviyesini tayin söz konusu olunca, onun kazantılarına bakmak gerekecektir. Öğrencinin bilgisi, zekâsı, yetenekleri, ilgileri, alışkanlıkları, tutumları, değerleri, hataları gibi unsurlar onun hazırbuluşluğunu açıklayan unsurlardır. Öğrencinin kavrama seviyesini aşan, onun ilgisini çekmeyen, alışkanlıklarına ters düşen, tutumlarını tehdit eden, değerlerini hiçe sayan, hatalarını hesaba katmayan öğretme çabalarının ortaya çıkaracağı yaşantıların geçerli öğrenme yaşantıları olması beklenemez (Ertürk 1984; Akt. Demir, 1998).

Bireyin olgunlaşma düzeyi ile birlikte önceki öğrenmelerini, ilgilerini, tutumlarını, güdülenmişlik düzeyini, yeteneklerini ve genel sağlık durumlarını da kapsayan hazırbuluşluk, bireyin eğitim pazarına getirdiği özelliklerin tümü başka bir ifadeyle özgeçmiş olarak ifade edilebilir (Senemoğlu, 2009). Thorndike, hazırbuluşluk kavramını ilk kez şu şekilde açıklamıştır (akt: Senemoğlu, 2009):

- Bir kişi etkinlik yapmaya hazır ise, etkinliği yapması mutluluk verir.
- Bir kişi, etkinliği yapmaya hazır; fakat etkinliği yapmasına izin verilmezse, bu durum bireyde kızgınlık yaratır.
- Bir kişi, etkinliği yapmaya hazır değil ve etkinliği yapmaya zorlanırsa, kızgınlık duyar.

Hazır oluş veya hazır bulunuşluk, çocuğun herhangi bir duygusal karışıklığa uğramadan kolayca ve yeterli olarak öğrenebilmesidir. Bu, yalnızca

olgunlaşma ile ulaşılabilecek bir nokta değildir. Çocuk bu hazırlığa, yeni öğrenme görevlerine temel olabilecek ön öğrenmeyi, “okul öncesi dönemde öğrendiklerini” tamamlayarak ulaşabilir. Başka bir deyişle ilkokula hazırlık, ilkokula başlamadan bir dönem önce, matematik ve çizgi çalışmalarının yapılması değil, 6 yaş grubu çocuklarının bütünsel gelişimlerinin desteklenerek ilkokul için gerekli becerilerin kazandırıldığı sistemli çalışmalar bütünüdür (MEB, 2006).

2.Okul Öncesi Eğitimin Okula Hazır Oluşa Etkisi

Oktay (1983) okul olgunluğunu; çocuğun okuma yazma öğrenebilmesi için belirli bir olgunluğa ulaşmasının yanı sıra, bu iş için gerekli ön bilgi, beceri ve tutumları da kazanmasıdır şeklinde tanımlamıştır.

Çocuğun okul başarısını, zihinsel ve fizyolojik faktörler ile birlikte içinde bulunduğu çevre ve duygusal faktörler de etkilemektedir. Çocuğun daha önceden sahip olduğu ön bilgiler, yetenekler ve tecrübeler okula hazırlığını belirlemektedir (Oktay, 1999).

Okul öncesi eğitim, ilkokula geçiş niteliği taşımaktadır. Okul öncesi eğitimi alan bir çocuk, gelecekteki öğrenme yaşantısı için birçok deneyimler kazanmakta ve bu kazanımlar ilkokuldaki uyum ve başarısını olumlu yönde etkilemektedir.

Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak (MEB,2012);

- 1.Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
- 2.Onları ilkokula hazırlamak,
- 3.Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
- 4.Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

Okul Öncesi Eğitim Programı'nda ilkokula hazırlıkta temel olan becerilerin gelişimini desteklemeye yönelik aşağıdaki örnekler verilmiştir (MEB, 2012):

1. Görsel Algı Çalışmaları

El-göz koordinasyonu, şekil-zemin ayrımı, şekil sabitliği, mekânda konum, mekânsal ilişkiler hız, vb.

2. İşitsel algı çalışmaları (Fonolojik duyarlılık)

Dinleme, konuşma, sesleri hissetme, ayırt etme, aynı sesle başlayan ve biten kelimeler üretme vb.

3. Dikkat ve hafıza çalışmaları (Benzerlikleri ve farklılıkları bulma, akılda tutma, hatırlama vb.).

4. Temel kavram çalışmaları (Program kitabındaki kavram listesinde bulunan ve diğer gerekli görülen kavramlar ile ilgili çeşitli çalışmalar).

5. Problem çözme ve tahmin çalışmaları.

6. Kalem kullanma ve el becerisi çalışmaları (kalemi doğru tutabilme, kalem kontrolü ve doğru kullanabilme, bunlara ek olarak çizme, boyama, kesme, katlama, yoğurma, yapıştırma vb.).

7. Özbakım becerilerini geliştirme çalışmaları.

8. Güven ve bağımsız davranış geliştirme çalışmaları.

9. Sosyal-duygusal olgunluk geliştirme çalışmaları.

10. Okuma-yazma farkındalığı ve motivasyon geliştirme çalışmaları.

11. Duyu eğitimi çalışmaları.

12. Nefes ve ritim çalışmaları vb.

Görüldüğü gibi Okul Öncesi Eğitim Programı'nda ilkokula hazırlıkta temel olan becerilerin gelişimini desteklemeye yönelik olarak sosyal, duygusal, zihinsel ve öz bakım becerilerini geliştirme amaçlı yapılan çalışmalar, çocukların ilkokula hazırbulunuşluk düzeyini arttırıcı niteliktedir.

Çocuklara kitap okurken sorular sormak, resimler hakkında konuşmak, neden-sonuç ilişkileri kurdurmak, bahçe oyunlarında tırmanma, kum, kil, duvar boyası, boyama, kesme, çizgi vb. çalışmalara, dilde dikkat yoğunluğu, hafıza, problem çözme, ses (fonolojik duyarlılık) vb. çalışmalara yer vermek okuryazarlığın ön becerilerinin kazanılmasında önemlidir. Yapılan tüm çalışmalara çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesi için ortamlar hazırlamak onun okuma yazma sürecinde önemli gelişmeler göstermesine yardımcı olur.

Çünkü okuma-yazma bir anda kazanılan bir yeterlik değildir, çocukların uzun yaşam deneyimleri sonucu edindikleri tüm birikimlerin beyinde organize edilmesiyle kazanılan bir süreçtir. Ancak okula hazır olma kavramının, sadece okuma-yazmayı öğrenmeye hazır olma anlamında kullanılmaması gerektiği de göz ardı edilmemelidir. Çocuğun bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal alt yapısı da onun okula hazır olmasına yardım etmek için dikkate alınması gereken noktalarlardır. Kendilerini rahat ve güvende hissettikleri ortamlarda yaşitlarıyla ilişkiler kurmaları, aileleri dışında bir yetişkinin otoritesini kabul etmeleri çocukların ileride güvenli biçimde yeni ilişkiler kurmalarını kolaylaştırmaktadır. Çocuklar sınıfta tartışmalar ve etkinliklerde, öğretmeni veya arkadaşları tarafından ortaya atılan, tartışılan konularda ilişkiler kurabiliyor ve kendi görüşlerini ortaya koyabiliyorlarsa, gerekli durumlarda bedenlerini uygun biçimde kullanabiliyorlarsa, öz bakımları için gerekli temel işleri kendileri yapabiliyorlarsa zaman zaman kendilerine ait sorumluluklar almışlar ve bu sorumlulukları yerine getirme konusunda destek görmüşlerse, ilkokula kendi yeteneklerine güven duyarak başlamaktadırlar (MEB, 2006).

Eğitimin en önemli amaçlarından biri de bireyin içinde bulunduğu ortama uyum sağlamasının gerçekleştirilmesidir. Okul çağına kadar olan çocukların bedensel, sosyal, zihinsel ve duygusal gelişimlerini sağlamada okul öncesi kurumlarının önemli katkısı, özellikle çocuk ilkokula başladığı zaman kendini göstermektedir (Marell, Gimpel, 1998). Bunun için okulöncesi eğitim kurumlarının çocukları ilkokula hazırlayan birer kurum niteliğinde olmaları, önemlerini daha da arttırmaktadır. Araştırmalar, okul öncesi kurumda eğitim görerek, ilkokula başlayan çocukların, bu eğitimi görmeyenlere oranla daha katılımcı, girişken ve uyumlu, sosyal etkinliklerde daha başarılı olduklarını göstermektedir. Bu nedenle çocukların ilkokula hazırlanması açısından okul öncesi eğitim kurumlarının önemi giderek artmaktadır.

Eğitim sürecine giren kişiden daha önce planlanmış hedef davranışlara ulaşması beklenir. Bu hedeflere ulaşmada gerekli olacak ve eğitim sistemine

girmeden önce kazanılması gereken bilgi ve becerilerin kazanılmış olup olmadığına bakılmamaktadır. Öncelikle ilkokula gidecek çocukların öngörülen hedefleri gerçekleştireci, gerekli bilgi ve becerileri okulöncesi yaşantılarında kazanmış olarak ilkokula geldiği varsayılır. Okulöncesi yaşantıların ilkokulda, ilkokuldaki öğrenme yaşantılarının daha sonraki yıllarda etkili olduğu bilinmektedir. Okul öncesinde elde edilen ve okul öğrenmelerini olumlu ya da olumsuz etkileyebilecek değişkenlerin belirlenmesi ilkokula yeni gelen öğrenciler için önemli olmaktadır (Demir,1998).

Okul öncesi eğitim kurumlarının çocukları ilkokula hazırlayan birer kuruluş niteliğinde olmaları, önemlerini daha arttırmaktadır. Erken yaşlarda gelişmeyi önleyen elverişsiz çevreler, toplumsal eşitsizlikleri artırmaktadır. Bu elverişsiz ortamlarda büyüyen çocuklar, olumsuz koşullardan etkilenir ve daha iyi konumlardaki akranlarının gerisinde kalırlar. Okul öncesi eğitimi bu tür eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasına da yardımcı olur. Bu nedenlerden dolayı, annesi çalışsın ya da çalışmasın her çocuğun temel eğitim kapsamında okul öncesi eğitime ihtiyacı vardır. Sağlıklı bir gelişim için 3-6 yaş arası bir okul öncesi eğitim kurumunda eğitim gereklidir (Yavuzer, 2003).

Okul öncesi dönemde çocuğa uygulanan planlı eğitim, çocukların ilkokula hazırbulunuşluk düzeyini arttırmakta ve ileri akademik becerilerinde daha yeterli olmalarını sağlamaktadır (Unutkan, 2006).

Okula hazır oluş bireyin sorumluluk almaya istekli olma halidir. Sorumluluk kendisi ve başkaları için yararlı olan görevlerini yerine getirilmesidir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklar arkadaşlarıyla oynadığı oyunlarda, grup içinde katıldığı etkinliklerde sorumluluk alarak görevlerini yerine getirerek mutlu, olumlu kişilik yapısı geliştirmektedirler. Okula yeni başlayan çocuğun da okula uyum sağlayarak okuma-yazma öğrenme gibi büyük bir sorumluluğu vardır (Ayhan, 2004).

Aile ortamı içinde yetişen çocukların tecrübeleri sınırlı olabilirken; okul öncesi eğitim kurumuna giden çocuklar kendi yaşlarıyla birlikte, zengin

çevre uyarıcıları içinde daha çok tecrübeye sahip olabilmektedirler. Okula hazır çocuklar birçok periyotta sessiz oturabilmeli; sınıfın kuralına uymalı; isteklerini kontrol edebilmeli; grup içinde davranmayı bilmeli; okul ortamı içinde uygun davranışlar sergilemeli; tek başına çalışabilmeli gibi özelliklere sahip olmalıdır. Bu özelliklere sahip olan çocuklar, belli kuralların olduğu sevgi, güven, hareket etkinlikleri yeterince karşılanmış, kendini ve duygularını düzgünce ifade edip karşısındaki kişi ile rahatça iletişim kurabilen, kendisinin ve başkasının isteklerini uygun zamanda dile getirebilen okul öncesi ortamı içinde yetişmiş çocuklardır. Okul öncesi eğitim almış çocuklar okulla ilgili yeterli deneyime sahip olduğu için bu ortama çok rahat uyum sağlarlar (Ayhan, 2004).

3.Hazırbulunuşluğu Etkileyen Temel Faktörler

Okula başarılı bir başlangıç pek çok etkene bağlıdır. Burada çocuğun kişisel özellikleri kadar yaşadığı aile ortamı, fiziksel çevre koşulları hatta iklimin ve coğrafi koşulların etkisinden bile bahsedilebilir. Bu konuda farklı araştırmacılar değişik etkenler üzerinde dursalar da çoğunda var olan dört ana etken “fizyolojik faktör, bilişsel faktör, çevresel faktör ve duyuşsal faktör olarak dikkati çekmektedir (Oktay,1983; Oktay 2010 a).

3.1.Fizyolojik Faktörler

Hazırbulunuşluğu etkileyen fiziksel faktörleri kronolojik yaş, genel sağlık durumu ve fiziksel gelişim olarak ifade etmek mümkündür. Çoğu ülkede ilkokula başlama için belirli bir kronolojik yaş kabul edilir. Buna bağlı olarak ülkeden ülkeye ilkokula başlama yaşı farklılık göstermektedir. Çocukların değişik ülkelerde ortalama olarak 5-7 yaş aralığında ilkokula başladıkları görülmektedir (Akman ve Taşkın, 2010).

Okula başlamanın belirlenmesinde yaştan başka etkenlerin de göz önünde tutulması gerekmektedir. Bunların başında çocuğun bedensel gelişme düzeyi gelmektedir. Pek çok araştırma bedensel gelişimi (boy ve kilo artış hızı) ile okul başarısı arasında doğrudan bir ilişki bulunmadığını göstermektedir.

Çocuğun ufak tefek, kısa boylu olması ile yaşlılarından daha iri yarı olmasının etkisi pek yoksa da, gelişmenin düzenli ve belirli bir ritim içinde gerçekleşmesi son derece önemlidir (Oktay, 2010 a).

Çocuğun hazırbulunuşluğundan söz edebilmek için öncelikle onun sağlıklı ve normal bir beden gelişimine sahip olması gerekir. Örneğin nörolojik (sinir sisteminin yapısı) bakımından sorunları olan bir çocuğun okumayı öğrenmede zorluk çekmesi ya da okumaya hazırbulunmayı nedeniyle okumayı öğrenmemesi gibi bir durum ortaya çıkabilecektir. Çocuğun beyninin bir yarım küresinin diğer yarım küresi üzerindeki başatlığı ya da iki yarım küre arasındaki eş güdüm bozukluğu gibi sorunlar onun okumaya hazırbulunuşluğunu olumsuz etkileyebilecektir. Bu nedenlerle çocuğun sağlıklı ve normal fiziksel gelişime sahip olması çok önemlidir (Gürkan, 2013).

Duyu organlarını etkin bir şekilde kullanmasını engelleyici sağlık sorunlarının varlığı ve gelişim geriliği çocukların ilkokula hazırbulunuşluğu üzerinde olumsuz etkisi bulunmaktadır. Okuma ve yazma başarısında özellikle görme, işitme ve dokunma duyusu ile ilgili duyuların ayrıca el-göz koordinasyonunun çok büyük rol oynadığı bilinmektedir. Çocuğun okuma öğreniminde başarı gösterebilmesi için şekiller arasında mesafe algısına, basılı şekilleri birbirinden ayırma yeteneğine ve göz hareketlerini soldan sağa doğru düzenli bir şekilde ayarlama alışkanlığına sahip olması gerekmektedir (Cinkılıç, 2009; MEB, 2006; Taşkın, 2013).

Çocuğun kalem tutmak gibi küçük kas gücüne sahip olması, vücudunu kontrol edebilmesi, dengeli hareket etmesi ve dik oturması gibi diğer fiziksel etmenler de çocuğun okula hazırbulunuşluğunu etkileyebilecektir (Gürkan, 2013).

3.1.1.Görme

Biyolojik faktörün iki önemli unsuru olan görme ve işitme ile el göz koordinasyonu özellikle okuma ve yazmadaki etkisi yönünden üzerinde dikkatle durulması gereken konulardır. Görme ile ilgili problemlerin varlığı

özellikle öğrenmeye yeni başlayan çocuklar için engelleyici olabilir. Bazen normal görme keskinliğine sahip bir çocuk, yazılı metindeki şekilleri birbirine karıştırabilir, bu durum da ilkokuma yazmanın öğrenilme aşamasında bazı sorunlara yol açabilir (Oktay, 2010 a). Bu nedenle erken çocukluk döneminde okul öncesi öğretmeni eğer öğrencide böyle bir tespiti varırsa, aileyi bu sorunla ilgili olarak bilgilendirip tedaviye başlanması konusunda yönlendirmesi gerekmektedir. Bu durum daha önce ailesi tarafından fark edilmemişse, okul öncesi ya da erken çocukluk eğitimi almadan birinci sınıfa başlayan çocuklar için sınıf öğretmenlerinin bu hususta çok dikkatli olmaları da ayrı bir önem taşır.

Erken çocukluk döneminde okuma gelişimi sürecinde, görsel ayrıştırma becerinde gözlemlenen gelişmeler de son derece önemlidir. Bu beceriye sahip olan bir çocuk, kitaplara, işaretlere ve başlıklara ilgi gösterir; nesnelere ve basit sembolik şekillerdeki benzerlikleri ve farklılıkları algılar; ana-ara renkleri tanıır; konum ve yön belirlemelerini yapar; okurken ihtiyaç duyacağı görsel yönleri (soldan sağa, önden arkaya) bilir; sembolik formları ayırt eder. Bu beceriler onun, harfleri öğrenebileceği ve onları kelimeler olarak gruplar halinde de algılayabileceği düzeye getirmeye yardımcı olacaktır (Ryan, 1999). Bu nedenle erken çocukluk döneminde ilkokula hazırlayıcı görsel ayrıştırma ile ilgili çalışmalara programlarda mutlaka yer verilmesi gerekmektedir.

3.1.2.İşitme

İşitme, okula yeni başlayan çocuğun öğretmenin talimatını duyabilmesi, arkadaşlarının söylediklerini anlayarak anlamlı cevaplar verebilmesi ve doğru iletişim kurabilmesi için son derece önemli bir duyu verimizdir. Özellikle seslerin doğru ayrıştırılabilmesi okuma yazma öğretiminde başarının temel kriterlerinden biridir. Sesleri yeterli derecede duyabilen ve sesler arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt edebilen çocuklar okuma başarılarına daha kolay ulaşabilirler (Oktay, 2010 a).

Çocuğun görme ve işitme açısından tam olarak sağlıklı olması gerekmektedir. İyi görmediği ve işitemediği için öğretmenin yönergelerini anlayamayan bir çocuğun okula uyumu zor olabilecektir. Örneğin okumaya geçişte yönleri bilmek ve sesleri iyi tanımak özel bir öneme sahiptir (Gürkan, 2013).

Okul öncesi dönemde okuma gelişimi üzerinde etkili olan işitimsel ayırıştırma becerisine sahip olan bir çocuk, harf ve kelimelerin söylenişlerini kavrar; kelimelerin başlangıç ve bitişlerindeki ses farklılıklarını ayırt eder; kelimelerin söylenişlerine ilişkin oyunlardan hoşlanır; kendisine okunan şiirleri ve hikâyeleri dinlemekten zevk duyar (Ryan, 1999). Buna karşılık sesleri iyi ayırtıramadığı için birbirine karıştıran çocuklar, sesleri yanlış algıladıkları için sese ait harfi söylemekte ve yazmakta zorlanabilirler. Özellikle Türkçenin ses özellikleri dikkate alındığında başarılı bir okumanın gerçekleştirilmesi için görsel ve işitsel ayırıştırmanın, seslerle yazılı sembol arasında ilişki kurabilmenin ne kadar önemli olduğu anlaşılabilir (Oktay, 2010 a).

3.1.3.El-Göz Koordinasyonu

Elin ve gözün koordineli bir şekilde birlikte hareket edebilmesi özellikle yazma becerisinin kazanılmasında son derece önemlidir. Bu da el ve kol kaslarının (ince ve kalın kaslar) gelişmesine olduğu kadar, gözün buna uyumlu olarak çalışmasına bağlıdır. Bu alandaki gelişme bazen yalnızca doğal gelişme sonucu kazanılamayabilir. Bunun için özel alıştırma ve düzenli egzersizler gerekebilir. El göz koordinasyonunun özellikle okuma-yazma başarısı üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir. Bu nedenle okula başlangıç aşamasındaki çocukların göz kontrollerinin yapılması, el ve göz koordinasyonunu sağlayıcı çalışmalara öncelik verilmesi, seslerin ayırıştırılması, farklı seslerin tanıtılması konusunda evde ve okulda çok erkenden alışırtmalar yapılması son derece önemlidir (Oktay, 2010 a).

Çocuğun ilk öğrendiği hareket biçimlerinden birisi el-göz koordinasyonudur. Burada eller ve gözlerin paralel çalışması önemlidir. Eller ve gözler

arasındaki bu hareket ortaklığı oldukça karmaşıktır ve mükemmelleştirilmesi zaman ister. Bu beceri çocuğun yapabildiği en zor işlerden biridir. İnsan beyninin gelişmesi ile ellerin hareketlerindeki dengesi arasında bağlantı vardır. Ayrıca, el-göz hareketleri, konuşma ve yazma sistemi arasındaki ilişkide önemlidir (Çağlak, 2005).

3.1.4.Sağ veya Sola Eli Kullanma

Hem kültürel olarak, hem de okuma yazmadaki etkisi düşünüldüğü için sağ elin kullanılması ailelerin üzerinde durduğu, öğretmenlerin birinci sınıfa başlayan çocuklarda dikkatle gözlemlendiği bir konudur. Özellikle Türk alfabesi gibi soldan sağa olan yazı türlerinde sağ elin tercih edilen olması yazmayı ve yazdığını görmeyi kolaylaştırması açısından önemlidir. Sağ veya sol elin kullanılması doğrudan doğruya beyinle ilgilidir. Beyin yarımkürelerinin sol bölümü sağ elin tercihini, sağ bölümü de sol elin tercihiine sebep olur. Bu da dışarıdan müdahale ile gerçekleşen bir durum değildir. Her ne kadar el tercihinin ortaya çıkmaya başladığı dönemde ailelerin müdahalesi çocuğun el tercihiine etki etse de uzmanlar bunun yapılmamasını önermektedirler. Zira yapılan araştırmalar, okuma yazma öğrenirken hangi elin kullanılmasının pek de etkili olmadığını, ancak çocuğun iki elini birlikte kullanmasının bazı sorunlara yol açtığını belirtmektedir (Oktay, 2010 a).

3.1.5.Çocuğun Genel Sağlık Durumu

Öğrenmesini engelleyecek herhangi bir hastalığının olmaması, iyi beslenmesi dikkat edilmesi gereken bir başka konudur. Bu konuda daha çocuğun doğumundan önce annenin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Çocuğun nasıl besleneceğinin, hangi besinlerin nasıl hazırlanacağını bilmesi, çocuğun özellikle ilk yıllardaki sağlıklı gelişimi için son derece önemlidir. Herhangi bir hastalık durumunda hangi besinlerin yararlı hangilerinin zararlı olacağını bilmesi de önemlidir. Aile, özellikle anne bunu bilmiyorsa çocuğa ciddi

şekilde zarar verebilir ve yeni sağlık sorunlarına neden olabilir (Oktay, 2010 a).

3.1.6.Cinsiyet

Okul öncesi ve ilköğretimin başlangıçlarında, iki cins arasında okuldaki öğrenmeyi başarma, okulun kendilerinden beklediklerini gerçekleştirme konusunda önemli farklar olmadığı söylenebilir. Ancak toplumun cinsiyetlere verdiği değer ve yüklediği roller, bazen kızların, bazen de erkeklerin daha öne geçtiğini, ancak çoğunlukla aynı yaşlardaki kız ve erkek çocukların başarılarının birbirine yakın olduğu söylenebilir (Oktay, 2010 a).

3.2. Zihinsel Faktör

Zekâ insanda kalıtsal özelliklere bağlı olarak doğuştan getirdiğimiz özelliklerimizden biridir. Zekâ öğrenme için gerekli alt yapıdır. Problem çözme yeteneğimiz, insan ilişkilerindeki başarımız da zekâ ile yakından ilgilidir. Çok uzun yıllar insan zekâsının belirli bir gelişim evresine kadar geliştiği ve daha sonra herhangi bir değişme olamayacağı görüşü hâkim olmuş ve zekâ testleri ancak belli yaşlara kadar zekâyı ölçebilir görüşü ile hazırlanmıştır. Buna bağlı olarak da öğrenme için zekânın başlıca faktör olduğu görüşü hâkim olmuştur. Zekânın potansiyel olarak doğuştan olduğunu, ancak gelişmesi için doğru çevre koşulları ve sağlıklı duygusal gelişime ihtiyacı olduğunu söylemek mümkündür (Oktay, 2010 a).

Zekâ ya da zekâların gelişiminde başta kalıtım olmak üzere çevresel koşullar, toplumsal özellikler, değerler, yaşam deneyimleri gibi birçok etmen önemli rol oynamaktadır. Zekâ boyutlarının gelişebilmesi için uygun çevre koşullarına ve fırsatlara gereksinim vardır. Uygun olmayan koşullar çocuğun zihin gelişimini olumsuz etkileyebilir. Bu durum çocuğun okula hazırlanışlığını da geciktirebilir (Gürkan, 2013).

Çocuktaki öğrenme yeteneğini etkileyen bir başka önemli özellik de zekâdır. Zekâ, çocuğun doğuştan anne-babadan almış olduğu önemli kalıtsal özelliklerden biridir. Bu özellik, uygun koşullar sağlanırsa geliştirilebilecek

bir özelliktir. Ancak uygun olmayan çevre, insanın zihinsel gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Yapılan çeşitli araştırmalar, okuma olgunluğu ve zeka arasındaki ilişkinin, kullanılan yöntem, dilin ve alfabenin özelliklerine göre değişiklik göstermekle birlikte, çocukların zeka düzeyleri ile okuma başarısını gösteren puanlar arasında yüksek bir korelasyon olduğunu göstermektedir. Türkçe okuyup yazma ile ilgili kesin bulgular olmamakla birlikte, normal bir zekâ düzeyine sahip 6 yaş çocuklarının uygun şartlarda okuma-yazmayı kısa zamanda öğrendiklerini gözlemlere dayanarak söylemek mümkündür (MEB, 2006).

Okumanın belli bir zihinsel kapasite gerektirdiği, bunun da yaygın olarak 5,5-6 zihin yaşı olarak kabul edildiği, ancak programlı öğretime başlamak için bundan daha fazlasının gerekli olduğudur. Özellikle zekâ düzeyi yaşatlarının az da olsa altında olan çocuklar, kendilerinden beklenenlerin çokluğu ve karmaşıklığı karşısında kırılığa uğrayabilirler. Okulla ilgili ilk izlenimlerinin başarısızlık olması, bu çocukların tüm öğrenme yaşantılarını etkileyebilir (Oktay, 2010 a).

Zihinsel etmenler; çocuğun mantık kurma, problem çözme gibi zihinsel becerilerini, iletişimde dili kullanma, merak, öğrenmeye karşı isteklilik ve öğrenme çevrelerine kolay uyum sağlamayla birlikte kültürel değerler ve mizaç özellikleri gibi boyutları içermektedir. Ayrıca olaylar, insanlar ve objelerin birbirine benzer yanları ve farklılıkları, şekil ve sayı kavramlarına ilişkin genel bilgilerde zihinsel etmenler arasındadır (Child Trends, 2001; Dinç, 2012).

İlkokulun temeli olan okuma-yazmanın öğrenilmesi gruplandırma, sıralama, eşleştirme, ayırt etme ve birleştirme gibi zihinsel gelişim düzeyi okuma-yazma öğrenmesinde etkilidir (Cinkılıç, 2009).

Çocuğun zihinsel gelişimi; dikkat, soyutlama, problem çözme, öğrenme, depolama, hatırlama, unutma, hayal kurma, konuşma, düşünme vb. işlemler üzerine kurulu olarak gelişir. İlkokuma-yazmada öğretmen tarafından çocuğa sunulan ve sembollerle ifade edilen (cümle, kelime, hece, harf, ses vb.) soyut

şekillerini zihinde imgeleştirilmesi gereklidir. Çocuk okul çağına geldiğinde dilbilgisi kurallarına uygun olarak konuşma yeteneği ve sözcük dağarcığı, sayı korunumu gelişmiştir. Hayalle gerçek daha kolay ayırt edilir hale gelmiştir (Yörükoğlu, 2004).

Zihinsel faktör dil gelişimini de içine alır. Dil, zekâ ile paralel gelişen bir özelliğimizdir. Zira zekânın temel göstergeleri olan anlama ve problem çözüme dil gelişimi ile doğrudan ilgilidir. Gerek okumada, gerekse okulda kendisinden beklenenlerin tümünün yerine getirilmesinde dilin önemi çok büyüktür (Oktay, 2010 a). Dil becerilerinin gelişimi ile zihin yeteneği arasında doğru bir orantı vardır. Çocuğun dil gelişiminde olgunlaşma ve öğrenme büyük rol oynamaktadır. Çocuğun dil potansiyeli, sosyal çevre tarafından beslenmektedir (Aral ve diğerleri, 2000).

İlkokula başlayacak çocukların kazanması gereken yeterlilikler arasında, kendisini ifade edebilme, arkadaşları ve öğretmeniyle iletişim kurma ve onları dinleme gibi becerilerde yer almaktadır. Eğer çocuk bu yeterlilikleri tam olarak kazanmadan okula başlamışsa istenilen düzeyde hazır değil demektir (Dinç, 2012).

3.3. Çevresel Faktörler

Çocuk, doğar doğmaz annesi ve yakın çevresindeki diğer insanlar aracılığıyla temel gereksinimleri karşılanan bir canlıdır. Onun kendi kendine yeterli bir birey olabilmesi için belirli bir zaman gereklidir. Çocuğun doğuştan getirdiği biyolojik yeti ve yetenekleri daha ilk günden itibaren aldığı uyarılar ile olumlu yönde gelişmesine yardımcı olabileceği gibi olumsuz yönde bir gerilemeye de neden olabilir. Olumlu yönde gelişmesi “çocuk dostu bir çevre” içinde ortaya çıkar. Bu açıdan ilk yaşam ortamı ve bu ortamda aldığı etkiler çocuğun ilkokula hazırbulunuşluğu düzeyini belirleme konusunda son derece etkilidir (Oktay, 2000; Taşkın,2013).

Okula yeni başlayan bir çocuğun okulun isteklerini başarı ile yerine getirebilmesi, okuma yazma ve aritmetiği rahatça öğrenebilmesi onun fiziksel ve zihinsel gelişimine olduğu kadar çocuğun içinde yaşadığı çevreye de

sıkıca bağlıdır. Ekolojik kuram, insanın doğumdan itibaren içinde yer aldığı farklı çevrelerin onun gelişimini nasıl etkilediğini bu açıdan her birinin insan gelişimi üzerindeki etkisini açıklamaya çalışır. Bu bağlamda ev çevresi özellikle ilk beş yaşta temel bir eğitim kurumudur. Bu kurum çocuğa kazandırdığı deneyimlerle aynı zamanda okul ve okula ilişkin süreçler konusunda da tek aydınlatıcı kurum konumundadır. Bu evin bulunduğu doğal ortam, ailenin sosyo ekonomik ve kültürel durumu, ailenin okumaya ilgisi ve okumaya verdiği değer, ailenin kalabalıklığı, okumaktan zevk alan aile bireylerinin varlığı, çocuklarla birlikte yapılan okumalar ve bunların sıklığı, çocuk kitabı seçimi, aile üyelerinin özellikle anne babanın uyumu, çocukla ilişkilerde uyumlu ve tutarlı davranışların varlığı çok büyük önem taşımaktadır. Çocuğa evde sağlanan oyun olanakları, yetişkin ve yaşlıları ile oyunlar, çocukla birlikte geçirilen kaliteli zaman çocuğun gelişimine ne ölçüde olumlu etki yapıyorsa tersi durumlar da onu okulun daha başlangıcında kendisinden beklenenleri yerine getirme konusunda güçsüz kılmaktadır. Aile içi çatışmalar, tutarsız ebeveyn tutumları vb. durumlar çevrenin olumsuz etkileri olarak değerlendirilebilir (Oktay, 2010a).

Sosyal ve çevresel etmenlerin çocuğu okula hazırbuluşluğu üzerindeki etkileri dendiğinde, aile ve ailenin yaşadığı ortamla ilgili şu noktalar üzerinde yoğunlaşmaktadır (Gürkan, 2013):

- Ekonomik koşullar (ailenin geliri, evde yaşayan kişi sayısı, evin tipi, yeterli ve düzenli beslenme olanağı vb.)
- Oyun ve sosyal deneyimler için var olan mekân ve olanaklar
- Evdeki sözel iletişim ortamı (anne ve babanın kullandığı dil, bu dilin niteliği, konuşma biçimi, çocuğa tanınan konuşma olanağı vb.)
- Okuma yazmaya karşı tutum (anne ve babanın okuma alışkanlığı, evde çeşitli kitapların bulunup bulunmaması vb.)
- Okula karşı tutum (ailenin okula ve öğretmenlere duyduğu güven ve saygı, okumaya verdiği önem vb.)

-Çocuğun güven ve kişilik gelişimini etkileyen aile içi ilişkiler (aile yaşamının niteliği, bireyler arası sevgi ve saygı vb.)

Çocuğun okula hazırlıklı oluşunu etkileyen önemli bir etmen de yakın çevre koşullarıdır. Anne ve babanın okula verdiği değer ve buna bağlı olarak geliştirdiği tutum kadar, çocuğa sunduğu olanaklar da büyük önem taşımaktadır. Çocuğun okul öncesi eğitim kurumuna gönderilmiş olması, küçük yaşlardan itibaren kitap okunması, tiyatro, sinema, konser, resim sergisi ve müzeye götürülerek bunlar hakkında tartışılması, okula hazırlık için çocuğa sunulan önemli olanaklardır (Yavuzer, 2002).

Çevresel koşullar içinde aile çevresi kadar etkili bir başka etmen de kitle iletişim araçlarıdır. Özellikle televizyon çocukların okula hazırlanışlarında olumlu ya da olumsuz oldukça fazla etkiye sahiptir. Televizyon programları çocukların okumaya karşı istekli olmalarına ve bazı temel bilgileri kazanmalarına yardımcı olabilir. Doğru seçilen programlar çocukların dile olan duyarlılıklarını arttırabilir. Televizyon programlarında aynı kalıpların sık sık söz ve resimle yinelenmesi, çocukların seslerle yazı arasındaki ilişkiyi daha kolay kavramalarına yardımcı olabilir. Ancak, burada çocuk programlarının nitelikli olarak hazırlanması ve ailelerin çocukları için program seçerken bilinçli davranmaları önemli noktalar (Gürkan, 2013).

Çocuğun öğrenmesini kolaylaştıracak zengin uyaranlarla dolu ev ve okul ortamı, doğru ilişkiler kurabileceği çocuk ve yetişkinlerin varlığı onun sağlıklı bir birey olarak yetişmesinde en önemli etkenlerdir. Bu dönemde özellikle kitle iletişim araçları da çocuğun yaşamını etkilemektedir. Bu nedenle sağlıklı bireylerin yetişmesi için tüm toplumun anlayış birliği içinde olması gerekir (Oktay ve Unutkan, 2003; Dinç, 2012).

3.4. Duygusal Faktörler

Çocukların hazırlanışları üzerinde fiziksel ve zihinsel etkenler gibi duygusal etkenler de önemli rol oynar. Duygusal olarak dengeli olmayan, aşırı derecede hassas, anneye bağımlı, anneden ayrılmakta zorluk çeken çocukların okuldaki öğrenme etkinliğine ilk zamanlar katılmaları çok güçtür.

Anneden ayrılmaları daha uzun süren bu çocuklar, sonunda bunu başardıkları zaman da artık sınıf arkadaşları öğrenme sürecinin büyük bir kısmını aşmış olurlar. Bu nedenlerle diğerlerinden geri kalan bu çocuklarda başarısızlık ve kırıklık duygusundan doğan bir takım olumsuz davranışlar oluşabilir (Oktay, 1999; Taşkın, 2013).

Çocuk için duygusal sorunlar neredeyse her alanda engelleyicidir. Okula başlama gibi insan hayatının oldukça kritik bir döneminde ortaya çıkan duygusal sorunlar öğrenmeyi de büyük ölçüde olumsuz etkilemektedir. Duygusal sorunların olduğu yerde başarısızlık, başarısızlığın olduğu yerde de duygusal sorunlar var olmaktadır. Programlı öğretimdeki en önemli öğrenme görevleri olan okuma yazmada başarılı olamayan çocuk güvensizdir, hırçındır, arkadaşları ile iyi ilişkiler kuramaz kendisini belirli bir konu üzerinde toplamakta güçlük çeker, genellikle sınıf ortamında da sorun yaratır. Çoğunlukla öğretmenin ilgisini olumsuz davranışları ile çeker. Burada sorunun çözümü aile ve öğretmenin iş birliğine bağlıdır (Oktay, 2010 a).

Okuma başarısızlığından dolayı duygusal sorun yaşayan çocuklar genellikle hazır oluş düzeylerinin üstünde görevlere zorlanan çocuklardır. Bunun için çocuğun ruhsal dengesinin bozulmaması için öğretmenin ondan beklentileri ve vereceği görevler konusunda çok dikkatli olması, bunun için de çocuğun hazırbulunluşluk düzeyi hakkında bilgi sahibi olması yararlı olur (Oktay, 2010 a).

İlkokul çocuk için yepyeni bir sosyal çevredir. Okulun uyulması gereken kuralları, çocuğun tanımadığı diğer çocuklarla ve öğretmeninle karşılaşması, başarmak zorunda olduğu öğrenim görevleri, onun bu çevreye uyum sağlamasında güçlük yaşamasına sebep olabilir. Bu durum, okul öncesi dönemde sosyal ilişkiler bakımından iyi temeller atılmasının önemini ortaya koymaktadır. Okulun sosyal çevresine uyamayan çocukların genellikle, okul öncesi dönemde aile dışına çıkamamış ve sosyal ilişkilerden yoksun bırakılmış olduğu düşünülmektedir (Yavuzer, 1998).

Çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminde çevresel etkiler ve öğrenme yaşantıları büyük önem taşımaktadır. Aile, arkadaş grubu, çevredeki diğer yetişkinler, okul ve diğer sosyal kurumlar sosyalleşme sürecinde çocuğu doğrudan etkilemektedir (Cirhinlioğlu, 2001). Çocuğun gerekli sosyal ve duygusal becerileri kazanmasında başta ailesi olmak üzere çevresindeki diğer insanlarla iletişime girmesi ve ona sunulan çevre olanakları etkilidir.

4.İlkokul 1. Sınıf Öğrencisinin Kazanması Gereken Yeterlilikler

Ülkemizde, okul öncesi eğitim kurumlarına gidebilen çocuk sayısı istenilen düzeyde değildir. Ancak, çocuklar okul öncesi eğitim kurumlarına gitsin ya da gitmesin ilkokul birinci sınıfa başladıklarında bazı yeterlilikleri kazanmaları gerekmektedir. Bu yeterliliklerin kazanılmasında, hem okul öncesi eğitim kurumlarına hem de ailelere büyük görevler düşmektedir. İlkokul birinci sınıfa başlayacak çocukların kazanması gereken yeterlilikler şunlardır (Oktay ve Unutkan, 2005):

- Kendilerini ifade etmeleri,
- Kendi sorumluluklarının farkında olmaları ve bunları yerine getirmeleri,
- Anneden ve evden kolay ayrılabilmeleri ve bu konuda üzüntü duymamaları,
- Öğretmen ile iletişim kurabilme ve onun verdiği yönergelere uymaları,
- Arkadaşlık ilişkileri ve iletişim kurma becerilerine sahip olmaları,
- Diğer çocukların varlığına katlanabilme ve onlarla baş edebilme,
- Kendi temizliklerini yapabilmeleri,
- Tuvalet kontrolünü kazanmaları,
- Kendi kendine giyinme becerisini kazanmış olmaları,
- Sıralarını beklemeleri ve bu konuda sabır göstermeleri,
- Ders aralarında kendilerini korumaları ve dengeli hareket etmeleri,
- Okuldaki sıralarda dik ve belli aralıkta oturmaları,
- Dikkatlerini uzun süre yoğunlaştırmaları kazanılması gereken en önemli yeterliliklerdir.

İlkokula hazır olan bir çocuk göre şu özelliklere sahip olmalıdır (Leavitt, 1975; Ünal, 2006; Öztürk ve ark., 2013):

- Çevresine ilgiyle bakar,
- Dinlemesini bilir,
- Kendini cümlelerle ifade edebilir,
- Kas kontrolü iyi gelişmiştir,
- Basit aletleri kullanabilir ve bazı şeyler ortaya çıkarır,
- Hayal gücü hareketlidir,
- Kişisel ihtiyaçlarını görebilir,
- Söylenenleri anlar ve yerine getirir,
- Sırasını bekler,
- Grup içinde oturabilir,
- Birbirleri ile ilişkili kavramları bilir,
- Şekiller arasındaki farklılıkları kavrar,
- Sesleri birbirinden ayırt eder,
- Temel geometrik şekillerin isimlerini bilir, pozisyonlarını tanımlayan kelimeler kullanır (kare dairenin altında gibi),
- Renkleri birbirinden ayırır ve isimlerini bilir,
- Bir kitabın sayfalarını doğru yöne çevirir.

İlkokul birinci sınıfa başlayacak çocukların sahip olması gereken bazı yeterlikler ilkokullardaki başarısını olumlu etkileyebilir (Refoth ve Diğ., 2004; Taşkın, 2013).

- Günlük rutin işlerini yapabilme,
- Kendi kendine yardımsız giyinebilme,
- Kendi başına bağımsız bir şekilde çalışabilme,
- Başkasını dinleme ve yönergeleri anlayabilme,
- Verilen yönergelere uygun hareket edebilme,
- Başka çocuklarla işbirliği yapabilme, ortak çalışabilme,
- Başka çocuklarla oynayabilme,
- Basit kurallara uyabilme,
- Küçük kas motor becerileri gerektiren işleri yapabilme,
- Renkleri ve şekilleri tanıyabilme,

- Anneden ve evden kolay ayrılabilme,
- Sesleri ayırdetme ve kelimelerdeki sesleri tanıyabilme,
- Basit matematiksel becerileri yapabilme.

Bu becerilere sahip çocukların ilkokula hazırbulunuşluklarının nispeten iyi olduğunu söylemek mümkündür. Bu nedenle ailelerin ve öğretmenlerin bu becerilerin geliştirilmesi gerektiğinin farkında olmaları ve böylece çocukların bu yeterliklere sahip olmalarını sağlamaları gerekir.

5.İlkokula Geçişte Öğretmenin Sorumlulukları

Öğretmenlerin ilkokula hazırlık sürecini kolaylaştırabilecek görev ve sorumlulukları özetle şöyle sıralanabilir (Anonym, 2009; Dockett ve Perry, 2002; Lin, Lawrence ve Gorrell, 2003; Polat Unutkan, 2006; Polat, 2010; Yeboah, 2002; Akt. Özen Altınkaynak ve Akman, 2013):

- Okula hazırlığın ne olduğu ve nasıl olması gerektiği konusunda bilgiye sahip olma,
- Çocukların gelişim özelliklerini dikkate alarak çok yönlü gelişimlerini destekleme,
- Okul öncesi eğitim programları ile ilkokul programları arasındaki ilişkiyi göz önünde bulundurma,
- Çocuklar arasındaki bireysel farklılıklara saygı duyma,
- İlkokulun nasıl bir ortam olduğu konusunda çocukları bilgilendirme,
- Çocukları “hazır” ya da “hazır değil” gibi etiketlemelerden kaçınma,
- İlkokula hazırlık çalışmalarını bütün bir seneye yayma,
- Farklı uygulama modelleri ve okul türlerindeki ilkokula hazırlık çalışmalarını inceleme,
- Çocuğun gelişim özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun olarak sınıfı düzenleme,
- Aileler ile iletişim kurma ve iş birliği içinde olma

İlkokula geçiş sürecinde okul öncesi öğretmenlerinin sorumlulukları oldukça fazladır. Çünkü okul öncesi öğretmenlerinin en önemli görevlerinden biri de

çocukların okul öncesinden ilkokula yumuşak geçişlerini sağlamaktır. Öğretmenin bu sorumluluklarından bazıları şunlardır (MEB,2006):

- Öğretmenler, okula hazırlığın ne olduğu ve nasıl olması gerektiği konusunda yeterli bilgiye sahip olmalıdırlar.
- Öğretmenler, programlarını okul öncesi eğitimin amaçlarını dikkate alarak hazırlamalıdırlar. (Okuma-yazma öğretmek okul öncesi eğitimin amacı değildir.)
- İlkokul birinci sınıfa başlarken çocukların sahip olmaları gereken yeterlikler dikkate alınarak ilkokula hazırlık çalışmaları bütün bir seneyi kapsayacak şekilde planlanmalıdır.
- Okula hazırlık çalışmalarını, sadece okuma- yazmaya hazırlık adı altında sınırlı bir etkinlikle yapmamalıdırlar. Programın tamamına okula hazırlık çalışmaları olarak bakmalıdırlar.
- Öğretmenler, okula hazırlığı bütün bir seneye yayılan çalışmalar bütünü olarak görmelidirler.
- Öğretmenlerin, okula hazırlığı çocuğun tüm gelişim alanlarının (psikomotor, sosyal-duygusal, dil, bilişsel gelişim ve özbakım becerileri) eşit şekilde desteklenmesi olarak görüp çocuğun ilkokula uyumunu kolaylaştıracak; onun okuma-yazmayı kolay öğrenmesini, her alanda daha başarılı olmasını sağlayacak ön becerileri kazandırmasına yönelik çalışmalar yapmalıdırlar. Bu, son derece önemlidir.
- Kalem düzgün tutma ve düzgün kalem kullanma çalışmaları yapmalıdırlar.
- El yazısı yazmaya hazırlayıcı, bilek kaslarını çalıştıracak doğru çizgi çalışmalarını planlayarak uygulamalıdırlar.
- Bir sene boyunca uygulanacak ses çalışmalarını, ilkokuldaki okuma sistemini inceleyerek doğru bir şekilde planlayıp uygulamalıdırlar.
- Çocukları ilkokulun nasıl bir ortam olduğu konusunda bilgilendirmelidirler. (Eğer okul öncesi eğitim kurumu ilkokul bünyesi dışında ise çocuklarla ilkokula gezi düzenlenebilir.)

- İlkokulda yapılan çalışmalar hakkında çocukları bilgilendirmelidirler. (1. sınıfların dersine önceden izin alarak 10-15 dakika katılabilirler.)
- Çocukları tüm gelişim alanlarında ilkokula hazır hale getirmelidirler.
- Çocukları birçok teknikle değerlendirerek her gelişim alanında ailelerin anlayabileceği gelişim raporları hazırlamalıdır.
- Aile katılım çalışmalarına yer vermelidirler.
- Ailelere doğru bir şekilde rehberlik etmelidirler.
- Çocukların değerlendirmelerini düzenli aralıklarla yapmalıdırlar.
- Değerlendirmelerin sonuçlarını program çalışmalarında etkin olarak kullanmalıdırlar.

Okul öncesi dönemden ilkokula başarılı bir geçişin, çocukların ilerideki eğitim yaşantıları üzerinde önemli izler bırakacağı göz önüne alındığında; öğretmenlerin üstlendikleri rol ve sorumlulukların bilincine varmaları son derece önem taşımaktadır.

6.İlkokula Geçişte Ailenin Sorumlulukları

Ailelerin ilkokula hazırlık sürecini kolaylaştırabilecek görev ve sorumlulukları özetle şöyle sıralanabilir (Binicioğlu, 2010; McCubbins, 2004; Moore, 2008; Piotrkowski, Botsko ve Matthews, 2000; Polat 2010; akt. Özen Altınkaynak ve Akman, 2013):

- Çocukların ilgi alanı, yetenekleri ve özel durumları hakkında öğretmenlere bilgi verme,
- Sadece çocukların akademik başarısı ile ilgili konularda değil, çocuğunun gelişimi ve öğrenmesiyle ilgili her konuda öğretmenler ile iletişime geçme,
- Çocukların okuldaki sorumluluklarına destek olma,
- Eğitimin bir parçası olduğunu çocuğa hissettirme,
- Çocukla birlikte okula ziyaretlerde bulunma,
- Çocukla okul hakkında konuşma,
- Çocuğun evde bağımsız beceriler geliştirmesine destek olma,
- Yaşlılarıyla etkileşimde bulunabileceği fırsatlar oluşturma,
- Çocuğun okul ile ilgili endişelerini dinleme ve destek olma,

- Çocuğu diğer çocuklar ile kıyaslamaktan kaçınma,
- İlkokula geçiş ve okul seçimi konusundaki kaygılarını çocuğa yansıtmama,
- Eğer çocuk anaokulu eğitimi almışsa, “anaokulunda oyuncakların vardı ama ilkokulda yok.” gibi olumsuz cümlelerle ilkokul ve anaokulu karşılaştırmasından kaçınma,
- Okul seçiminde kendi istekleri yerine çocuğun ve okulun özelliklerine öncelik verme.

Çocuğun ilkokula geçişini kolaylaştırmada ailelerin de bazı sorumlulukları bulunmaktadır. Ailelerin bu sorumluluklarından bazıları şunlardır (MEB, 2006):

- Okulun aile katılım programlarını özenle takip etmelidirler.
- Okulun programı dışında, öğretmene danışmadan, evde çocuklara okuma-yazma öğretmemelidirler.
- Okula hazırlığın sadece bilişsel gelişimden ibaret olmadığını, çocuğun tüm gelişim alanlarını eşit şekilde desteklemek gerektiğini unutmamalıdır.
- Okulun programına müdahale etmemelidirler.
- Okul ve öğretmenden okul öncesi eğitimin amaçları dışında olan (okuma-yazma, çarpma vb. öğretmek gibi), çocuğun ilkokulda öğreneceği yeterliklerin kazandırılması için taleplerde bulunmamalıdır.
- Çocuklarını diğer çocuklarla kıyaslamamalıdır.
- Eğer çocuk ana sınıfına devam ediyorsa ilkokul ve anaokulu karşılaştırmasını olumsuz cümleler kurarak yapmamalıdır. “Anaokulunda oyuncaklar var ama ilkokulda yok.” gibi bir cümle kurmak yerine, “Anaokulunda oyuncakların vardı; ilkokulda ise kendi çantan ve içinde kitapların vb. olacak” gibi bir cümle kullanmak yerinde olur.
- Anne-babaların ilkokul ve okul seçimi konusundaki kaygılarını çocuğa yansıtmamaları, çocuğun yanında bu konuları konuşmamaları önemlidir. Aksi takdirde çocukların ilkokuldan korkmalarına ve zaten zor olan bir süreci daha zorlaştırmalarına neden olabilirler.

- Çocukların sordukları bütün soruları, onları korkutmadan, doğru biçimde anlatmalıdırlar. Cevaplayamadıkları sorular için çocuğu daha sonra konuşmaya ikna ederek zaman kazanmalı, bir uzmana danışarak bu soruları nasıl cevaplayacaklarını öğrenip daha sonra çocuğun sorularını yanıtlamaları son derece önemlidir.
- Eğer okul götürmüyor ise, bir ilkokuldan daha önceden izin alarak çocuğu oraya götürmeli, kendisini nelerin beklediğini görmesi sağlanmalıdır. Bu ziyaret okulla ilgili daha önce yapılan açıklamaları desteklediğini görmesi açısından mutlaka yapılması gerekenler arasındadır.
- Bu gezide, çocuğa sınıfların ve genel ortamın gösterilmesi, yöneticilerin ziyaret edilmesi, mümkünse birinci sınıf çocukları ile birlikte 10-15 dakika derse katılması sağlanmalıdır.
- İlkokula başlamadan önce görme yetisinin yeterliliğinin tespiti için çocuğa mutlaka göz muayenesi yaptırmalıdırlar.
- Çocuğun okul öncesi dönemde kendi kendine okumayı öğrenmesi durumunda çocuğun ilkokula mutlaka ikinci sınıftan başlaması, sınıf atlaması konusunda ısrar etmemelidirler. Çünkü okula hazır bulunuşluk, çocuğun tüm gelişim alanlarında yeterli olgunluğa ulaşması demektir. Bu çocukların öğretmenin desteği ile okuldan sıkılması önlenerek yaşıtlarıyla aynı sınıfta eğitime devam etmesi her açıdan daha uygundur.
- Kendi ideallerinden önce anne-babalar çocuklarının kişiliğine, gelişim ve yeterlilik düzeyine uygun okulu seçmeli, çocuğun ilk ciddi eğitim yaşamına olumlu başlaması ve sahip olduğu kapasiteyi maksimum düzeyde kullanabilmesine imkân vermelidirler. (Çocuk çok sıkı kurallara uyamayacak bir çocuksa onu bunaltacak kadar disiplinli bir okula gönderilmemelidir.)
- Okulları gezerken çocuğu da beraber götürmelidirler. Bu son derece önemlidir. Çünkü en az bizim kadar çocuğun da gideceği okulu sevmesi önemlidir.

- Okulun yeri, okuldaki eğitim kadrosunun, okul ortamının fiziksel donanımının ve okuldaki rehberlik hizmetlerinin yeterliliği vb. özellikleri araştırmalı ve uygun seçim yapmalıdırlar.

SONUÇ

Gerek okul öncesi eğitim gerekse ilkököl günümüz çocuğunun yaşantısındaki iki çok önemli temel kurumdur. Bunlar arasındaki uyum ve iş birliği çocuğu geleceğe hazırlarken son derece önemlidir. Hangisinin etkisi daha kalıcıdır diye sorulduğunda verilecek cevap her ikisi de olmalıdır, zira iyi bir okul öncesi eğitim ilkököl hazırlığın garantisi olduğu gibi başarılı bir ilkököl yaşamı da iyi bir yurttaş olma yolunda önemli bir adım olduğu kadar daha sonraki öğretim kademelerinde de başarının anahtarı sayılabilir (Oktay, 2010 b).

İlkokula başlamak bilindiği üzere çocukların hayatlarındaki en önemli dönüm noktalarından biridir. Çocuklar ilk kez karşılaşacakları formal ve yapılandırılmış farklı bir ortamda kimi zaman olumlu kimi zaman da olumsuz, karışık duyguları yaşamaktadırlar. Bu yeni dönemde okuma-yazma gibi bazı görevleri yerine getirmeleri ve başarıları beklenmektedir. Bu bakımdan çocuğun ilkököl başladığı ilk yıl, sonraki okul hayatında ve günlük yaşamında kullanacağı temel bazı becerileri kazanma, okula ve okuma yazmaya karşı oluşacak tutum açısından önemli bir dönemdir. Bu açıdan çocuğun ilkököl başlamadan önce bir okul öncesi eğitim programına dâhil olması ilkököl geçişini kolaylaştıracağı gibi hazırbulunuşluk düzeyini arttıracak ve çok çeşitli deneyimleri yaşamasına da olanak tanıyacaktır (Taşkın, 2013).

Okul öncesi dönemden ilkököl başarılı bir geçişin, çocukların ilerideki eğitim yaşantıları üzerinde önemli izler bırakacağı göz önüne alındığında; ailelerin ve öğretmenlerin üstlendikleri rol ve sorumlulukların bilincine varmaları son derece önemli hale gelmektedir. Çocuğun eğitiminde aktif rol üstlenen bu yetişkinlerin rol ve sorumluluklarını etkili bir şekilde yerine getirmelerinin fiziksel, zihinsel ve ruhsal açıdan sağlıklı bireyler

yetiştirilmesine olumlu katkılar sağlayacağı unutulmamalıdır (Özen Altınkaynak ve Akman, 2013).

Çocuğun okula hazır oluşu tüm gelişim alanlarında belli becerileri istenilen düzeyde kazanmasına bağlıdır. Bu becerilerin kazanılmasında, çocuğun doğuştan getirdiği özelliklerle birlikte aile, okul ve diğer çevresel kaynaklar tarafından çocuğa sunulan fırsatlar çok önemlidir. Kısaca, çocuğun okula hazırlanış sürecinde fiziksel, zihinsel, sosyal-duygusal ve çevresel etmenlerin oldukça etkili olduğunu söylemek mümkündür. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların bu becerileri kazanabilmeleri için çocukların gelişim özelliklerine uygun eğitim ortamları ve etkinlikler hazırlanmalıdır. Ayrıca, çocuğun okulda edindiği becerilerin desteklenmesi ve pekiştirilebilmesi için ailelerin bu kazanımlar hakkında bilgi sahibi olması gerekir (Dinç, 2012).

Sonuç olarak diyebiliriz ki, çocuğun ilkokula hazır olabilmesi için aile, okul öncesi eğitim kurumları ve burada çalışan öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmenler okul öncesi eğitimi alan çocuğun okula hazırlanışında etkili olan fiziksel, zihinsel, dil, sosyal-duygusal ve özbakım becerilerinin gelişimine yönelik etkinlikleri okul öncesi programı ve yıllık çalışma planı doğrultusunda bir yıla yayarak uygulamaya geçirmelidirler.

KAYNAKÇA

- Akman, B. ve Taşkın, N. (2010). *Türkiye’de ve Dünyada Okul Öncesi Öğretmeni Yetiştirme Alanındaki Uygulamalar ve Gelişmeler*. (Ed. A. Orakçı Ve N. R. Gürsoy) Geçmişten Geleceğe Okul Öncesi Eğitim. Ankara: MEB Basımevi.
- Aydın, A. (2007). *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Tek Ağaç Eylül Yayıncılık
- Başaran, İ. E. (1992). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Ayyıldız Yayınevi
- Başaran, İ.E. (1994). *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Gül Yayınevi
- Cinkılıç, H. (2009). *Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim 1. Sınıfı Öğrencilerinin Okul Olgunluğuna Etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Cirhinlioğlu, F. G. (2001). *Çocuk Ruh Sağlığı ve Gelişimi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çağlak, S. (2005). *Okul Öncesi Dönemde Hareket Gelişimi ve Eğitimi*, Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Demir, K. (1998). *Öğrenime Hazıroluşluğun İlkokulda Türkçe ve Matematik Derslerindeki Başarı ile İlişkisi Üzerine Bir Araştırma*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dinç, B. (2012). *Okul Öncesi Eğitimden İlköğretime Geçiş ve Okul Olgunluğu*, (ed. Fatma Alisinanoğlu), İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları içinde, Ankara: Maya Akademi
- Gürkan, T. (2013). *Okula Hazırbulmuşluk ve İlköğretime Hazırbulmuşluk İçin Yapılan Çalışmalar*, (Ed. Şefik Yaşar), İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları içinde, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1849
- Kılıçaslan Çelikkol, A. (2014). *Gelişimle İlgili Temel Kavramlar* (ed. Hatice Ergin, Armağan Yıldız; Gelişim Psikolojisi İçerisinde), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık

- MEB. (2006). *Okul Öncesi Eğitim Programı: 36–72 Aylık Çocuklar İçin*. Ankara:Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB. (2012). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. <http://tegm.meb.gov.tr> adresinden edinilmiştir.
- Merell, K.W., Gimpel, G.A. (1998). *Social Skills of Children and Adolescents Conceptualization, Assessment, Treatment*. Lawrence Erlbaum Associates Publishes. London.
- Oktay, A. (1983). *Okul Olgunluğu*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 3089: İstanbul.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Oktay, A. (2003). '21. Yüzyıla Girerken Dünyada Yaşanan Değişimler ve Erken Çocuklukta Eğitim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Oktay, A.; Unutkan, Ö. P. (2005). *İlköğretime Hazır Oluş ve Okul Öncesi Eğitimle İlköğretimin Karşılaştırılması*, Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar. Cilt I. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
- Oktay, A. (2010 a). *İlköğretime Hazır Oluş ve Hazır Oluşu Etkileyen Temel Faktörler*, (Ed. Ayla Oktay), İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları İçinde, Ankara: Pegem Akademi
- Oktay, A. (2010 b). *Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretimin Çocuğun Yaşamındaki Yeri ve Önemi* (Ed. Ayla Oktay), İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları İçinde, Ankara: Pegem Akademi
- Özen Altınkaynak, Ş.; Akman B. (2013). *İlkokula Hazırlık Sürecinde Öğretmenin, Ailenin Rolü ve Sorumlulukları*, (Ed. Tolga Erdoğan), İlkokula (İlköğretime) Hazırlık ve İlkokul (İlköğretim) Programları içinde, Ankara: Eğiten Kitap
- Öztürk, Y.; Gangal M.; Aydın Z., N. (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı ve İlkokula Hazırlık*, (Ed. Tolga Erdoğan), İlkokula (İlköğretime) Hazırlık ve İlkokul (İlköğretim) Programları içinde, Ankara: Eğiten Kitap

- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim, Öğrenme Ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*, Ankara: Pegem Akademi.
- Taşkın, N. (2013). *İlköğretime Hazırbulunuşluk ve Hazırbulunuşluğu Etkileyen Faktörler*, (Ed. Tolga Erdoğan), İlkokula (İlköğretime) Hazırlık ve İlkokul (İlköğretim) Programları içinde, Ankara: Eğiten Kitap
- Unutkan, Ö. P. (2006). *İlköğretim 1. Sınıf Başlarken: Çocuk-Öğretmen ve Anne Baba, İlköğretime Yeniden Bir Bakış*. Yayıma Hazırlayanlar: Prof Dr. Ayla Oktay - Dr. Özgül Polat Unutkan, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Üstün, E., Akman, B., Uyanık, G. (2000). Farklı Sosyoekonomik Kökenli 6 Yaş Grubu Çocukların İlkokula Hazırlık Düzeylerinin Bir Değerlendirilmesi, *Eğitim ve Bilim*, V.25, N. 116, s.54-58
- Yapıcı, M., Ulu, F. B. (2010). İlköğretim 1. Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Öğretmenlerinden Beklentileri, *Kuramsal Eğitim Bilim*, 3(1), 43-55.
- Yavuzer, H. (1998). *Ana- Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yavuzer, H. (2002). *Bedensel, Zihinsel ve Sosyal Gelişimiyle Çocuğunuzun İlk Altı Yılı*, İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yörükoğlu A. (2004). *Çocuk Ruh Sağlığı*, İstanbul: Özgür Yayınları.